

OCTOGON

ARCHITECTURE & DESIGN

MELLÉKLET

Szerkesztette:
Molnár Szilvia

2013/6.

Publicisztika: Fáy Miklós
Elemzés: Vadas József
Interjú: Nemeshegyi Balázs

Zeneakadémia-mellékletünk a Swietelsky Magyarország Kft. támogatásával készült el

Fotó: Darabos György

Többszólamú épület

Nemeshegyi Balázssal, a Swietelsky

Magyarország Kft. fő-építésvezetőjével beszélgettünk a megújult Zeneakadémiáról

Hogyan került be a Zeneakadémia-projektbe a Swietelsky?

A pályázati kiírás valamikor 2010-11 fordulóján jelent meg, az Arcadom Zrt., a Laki Zrt. és a Swietelsky Magyarország Kft. ALS Konzorcium néven közös pályázatot nyújtott be és nyerte meg a lehetőséget a munkák elvégzésére. A három cég a munkák kezdetekor ZAK-Építő Kft. névvel külön projektcéget alapított erre a munkára.

Egy műemléki épületről beszélünk, nyilván számos kötelemmel kellett szembenéznünk. Viszont alapos kutatás előzte meg a kivitelezést, így azt is gondolhatnánk, hogy minden kiderült a tervezés során.

Nyolc évet vett igénybe a tervek elkészítése, így elég vastkos tervdokumentációt kaptunk a tervezőktől (a vezető tervezők: Magyarai Éva, Pazár Béla, Potzner Ferenc voltak – szerk.) A tervezés időszakában már végeztek feltárásokat, de minden hasonló jellegű rekonstrukciós munkánál előkerül később valami nem várt dolog. Ráadásul ezt az épületet az 1907-es átadása óta kétszer is felújították, részlegesen. Legutóbb a hetvenes évek elején, akkor a kor stílusának, ízlésének megfelelően, olcsó és egyáltalán nem megfelelő anyagokkal, nem megfelelő módon:

számos helyen műanyagot használtak, durva átfestésekkel is találkoztunk – összességében nagyon sokat változtattak az eredeti állapotokon, felületeken.

A szerkezetekről szólva a Zeneakadémia kapcsán minduntalan előkerül a forradalmi tett: a vasbetonfödém alkalmazása. Milyen állapotban találták ezt a szerkezeti rész a feltárás után?

Vasbetonnal már a 19. század közepén kísérleteztek (1855-ben a párizsi világkiállításon egy Lambot nevű mester vasbetonból készített csónakot mutatott be – szerk.), de igazán az 1900-as párizsi világkiállításon megjelent vasbeton-pavilonok hozták meg az áttörést, és amikor a Zeneakadémiát építették már mind gyakrabban alkalmazott anyag volt. Három, illetve inkább négy szárnyra osztható az épület: a Liszt Ferenc téri fő szárnyra, Király utcai és a Dohnányi utcai „külső” szárnyakra, valamint a Nagytermet magába foglaló „középső” szárnyra. Ez utóbbi, középső szárny és a Liszt Ferenc téri épületrész külső tetőszerkezete és a kapcsolódó födémelek készültek egykor vasbetonból. Mivel az épület építésekor még nem volt kiforrott szabvány a vasbeton szerkezetek méretezésére és

kivitelezésére, így gyakran túlméretezettek, vagy esetenként éppen alulméretezettek voltak. Például túl sok, túl nagy átmérőjű vasbetétet helyeztek bele, túl közel, stb. Ezen kívül nem nagyon ismerték a hő- és páratechnikai tulajdonságait, így fordulhatott elő, hogy az akadálytalan páravándorlás károsította a betonszerkezeteket. Helyenként karbonátosodott a beton. Volt, ahol kisebb, volt ahol nagyobb mértékben kellett hozzányúlni az anyaghoz annak érdekében, hogy a károsodott szerkezeteket eltávolítsuk. Jelentős mértékben bontani viszont az anyagkárosodásra visszavezethetően nem kellett. A felületeket a javítások, pótlások után párazáró, betonjellegű bevonattal láttuk el. Szerkezeti bontásokat csak olyan helyeken kellett végezni, ahol azt a jelenkor igényeiként megjelenő újabb funkciók igényelték, vagy például ahol az új gépészeti részek kialakítása indokolta.

Összességében milyen állapotú volt az épület a munka kezdetén? Mi fogadta Önöket például a falak esetében?

Mindent egybevetve szerkezeti, műszakilag a korának megfelelő állapotban volt az épület. Statikai problémákra visszavezethetően viszonylag keveset kellett bontanunk, például a dongaboltozatos pincefödém kisebb szakaszait.

Jelentős számú nyílászáróval kellett számolniuk, ezek milyen képet mutattak?

Az ablakok egyrészt a mai hőtechnikai elvárásoknak nem feleltek meg, másrészt akusztikailag sem feleltek meg az intézmény funkciója által támasztott követelményeknek. A műemléki szempontoknak megfelelően, az eredeti formavilágot megtartva újítottuk fel ezeket, néhányat, amiket már visszafordíthatatlanul megdolgozott az idő, anyagban, formailag és műszakilag megfelelő újakra cseréltük. Legtöbb esetben azonban az történt – lévén gerébtokos ablakokról van szó –, hogy a külső szárnyakban, a keretek felújítása után kicseréltük az üvegeket, viszont a belső ablakszárnyakat minden esetben újragyártottuk és új, de a régi formavilágot idéző, erősebb vasalatokat kaptak. Erre azért volt szükség, mert a fokozott hő- és hangszigetelő tulajdonságú üvegezések lényegesen nagyobb súlyúak, mint a régi egyrétegű üveg.

Milyen új funkciók létesültek az épületben?

A Zeneakadémiának két belső udvara volt, az egyik a Király, a másik a Dohnányi utca felől. A Király utcaiban, gyakorlatilag a földszinten afféle bádogszerkezetekkel építették be az udvart. Ezeket visszabontottuk, a Király utca felőli részt átriumos-galériás térrésszé alakítottuk át. Ide került át – lényegében a díszelőtérből – a büfé. A Dohnányi utca felőliben – mely az I. emeleten van – egy új rendezvényterem született. Az átalakítások nyomán egyrészt nőtt az alapterület, másrészt, az új átriumos-hangszigetelt födém kialakításával minimálisan redukálódtak a Nagyterembe beszűrődő utcai zajok. Ugyanis a Nagyterem a nyitott belső udvarok révén (a terem erre néző ablakain át) korábban is kapott fényt, viszont a hiányzó technológia miatt a külső zajok nagymértékben befolyásolták a Nagyterem akusztikáját, mert igen erősen beszűrődött a Körút zaja. Ez most, a beépíttség és az akusztikára méretezett új, illetve felújított nyílászárók révén már jelentősen javult a hangzás, gyakorlatilag megszűnt. Valamelyest megváltozott a tanteremfelosztás is, új és modernebb tantermek létesültek. A bontások és az újabban kialakított terek jobb térkapcsolatai révén „szellősebb”, könnyebben átlátható területek jöttek létre, így a régen zezugos tetőtérrel is jobban kihasználtuk: itt is mód nyílt új tantermek kialakítására, valamint részben bekerült ide a gépészet (fűtés-hűtés, szellőzés), hiszen ezt alapvetően most kellett kialakítanunk, a régi természetes szellőztetés a mai igényeket, előírásokat már nem elégítette ki, elavult volt éppen úgy, ahogy a fűtési rendszer is.

Úgy hallottam, hogy a Parlament szellőzőrendszeréhez volt hasonló a Zeneakadémia légcseréje.

Nem ismerem pontosan a Parlament eredeti szellőzőrendszerét, úgy tudom, hogy abban az esetben alulról, légkutakon keresztül oldották

meg a szellőzést. A Zeneakadémia szellőzőrendszerét én nem is igazán nevezném annak, és bár voltak egyes falakban – főleg a Nagyterem környékén – épített szellőzőkürtők, inkább „természetes módon” oldották ezt meg. Az épület fűtése sem működött hatékonyan. A Nagyterem például felülről, a mennyezeten lévő nyílásokon keresztül fűtötték, a használt levegő elvezetése viszont nem volt rendezve, így nem meglepő, hogy régebben, ha előadás volt, akkor elég gyorsan elfogyott a nézőtérre a levegő. Ezeket az állapotokat meg kellett szüntetni, a gépészeti vezetékek nyomvonalát megtervezni, majd kialakítani, ami nem volt egyszerű, hiszen ki kellett találni, hogy hová tegyünk a strangot egy alapvetően kötött szerkezetű és funkciójú épületben, amelyet az építés idején egyáltalán nem úgy terveztek, hogy később ez megoldható legyen. A megnövekedett kiszolgáló terület kialakítása mellett, ez is indokolta, hogy a két gazdaságtalan, régi épületszerkezet helyett hátul, a Nagyterem mögött építettünk két vasbeton tornyot. Ezekben a Nagy- és Kisterem kiszolgáló gépészeti és elektromos helyiségeket, az ezeket összekötő strangokat helyeztük el, a színpadtechnikához kapcsolódó öltözőkkel, ügyelőterekkel, hangszerjavítókkal együtt. E két vasbeton torony összekötéseként, a Körúttal párhuzamosan, egy közel 26 méter hosszú, acélszerkezetű, rácsos tartóhidat építettünk, erre került fel a Nagyterem szellőzését ellátó rendszer.

Mondhatjuk, hogy most, az átadás után a Zeneakadémia, a műemléki részeket tekintve, persze korszerű technológia alkalmazásával rekonstruálva, de az 1907-es állapotot tükrözi?

Azt mondhatom, hogy igen. A műemléki részek esetében sikerült rekonstruálnunk a régijt. Természetesen a tantermek és a kiszolgáló területek esetében a mai igényeket kellett figyelembe venni.

Fotó: Darabos György

Fotó: Schiller Kata

Nagyon gyors ütemű volt a kivitelezés. Kicsit több mint két év. Rohamtempónak élték meg? Érezni a kivitelezés minőségén a sietséget? Az a tapasztalatom a magyarországi kivitelezésekkel kapcsolatban, mindegy, hogy állami vagy magánberuházás, mindig szorít a határidő. A Zeneakadémia esetében az uniós kötelezettség is szerepet játszott a kivitelezés ütemezésében: mivel 90 százalékban uniós forrásból születt meg ez a projekt, szorosan rögzített határidővel kellett számolnunk. Azonban hosszú időt vett igénybe az alapos műemléki kutatáson alapuló tervezés, 2003-ban indult és 8 évet vett igénybe a teljes dokumentáció elkészítése. A kivitelezést pedig 2010/11-ben pályáztatták meg. Ez utóbbi is több hónapos folyamat volt. Nem beszélve arról, hogy a kivitelezés alatt is számos nem várt probléma merült fel, ami lassította a munkát. Mindent összevetve, nekünk összesen nagyjából 24 hónap állt rendelkezésünkre. Azt gondolom, extra rövid idő alatt készült el, ugyanakkor ez nem látszik az épületen, a jó minőséget sikerült megtartanunk.

Fotó: Schiller Kata

Speciális, új anyagok épültek be?

A mai előírásokból adódóan a hő- és vízszigetelések értelemszerűen, a speciális hanggátlási igényekből adódóan a hangszigetelőanyagok a falakban, falakon, de említhetném a Nagyterem földszinti és első emeleti előcsarnokát, ott eredetileg linóleummal burkoltak, ami új, érdekes anyagnak számított a Zeneakadémia építésének idején, de mostanra nagyon leromlott az állapota. A linóleumot, annak színvilágával meg egyező, műgyantakötésű terrazzo-burkolatra cseréltük, amely ugyan nem „új anyag”, azonban úgy tudom egyben ekkora, 3500 négyzetméternyi területre itthon még nem használták ezt az anyagot.

Megtörtént az átadás, kicsit hátraléptek már, messzebből tekinthetnek az elvégzett munkára. Mit jelent most a Swietelsky számára a Zeneakadémia-projekt?

Magyar viszonylatban jelentős tényező a Swietelsky cégcsoport. Sok mindent építünk, nagy projekteken veszünk részt, legyenek azok zöldmezős beruházások, vagy felújítások. A Zeneakadémia épülete a legjelentősebb műemlékek között van. Világszerte nyilvántartott, egyrészt nyilvánvalóan a benne zajló oktatás miatt, másrészt az épület szépsége okán, s persze ekként tekintünk rá mi is mind, akik a felújításnak aktív részesei lehetünk. Ennek megfelelően is viszonyultunk az épülethez. Szakmai pályafutásunk jelentős mérföldkövének tartjuk az épületet és úgy véljük, hogy a rekonstrukció végeredménye tükrözi azt a magas szakmai hozzáértést, amivel minden szereplő részt vett ebben a munkában. Túl azon, hogy a Swietelsky Magyarország Kft. számára nagyon szép referencia ez az épület, kulcsfontosságú munka volt a cég életében: nagyon szép szakmai kihívás, amely rengeteg tanulságot is hordozott egyben. Egy új épület kivitelezése is mindig sok szakmai tapasztalattal jár, nem beszélve egy ilyen régi, meglepetésekkel teli épületről. Személy szerint nem bánám, ha a következő nagy munkám is egy hasonlóan szép, kihívásokkal és szakmai meglepetésekkel teli épület felújítása lenne.

Swietelsky Magyarország Kft.

1117 Budapest, Irinyi J. utca 4-20. B. ép. V.em

Tel.: +36 1 889 6300

Fax: +36 1 889 6350

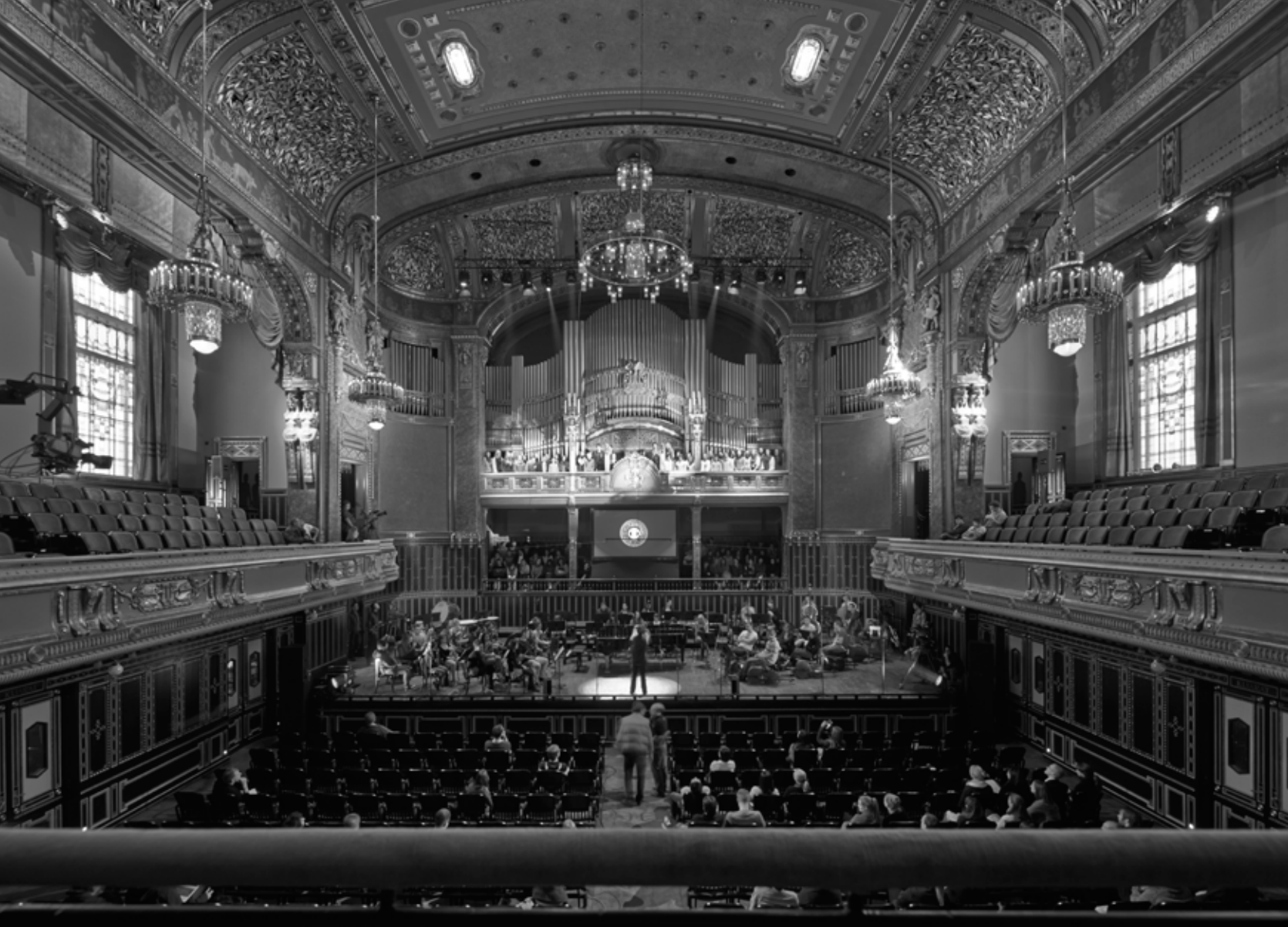
Web: www.swietelsky.hu

TÁMADNAK A NORMÁLISOK!

Fáy Miklós írása a Zeneakadémiáról

Fotó: Darabos György

Valaha falfirka volt a Felszab téren. Vigyázzatok, támadnak a normálisok. Támadnak? Már meg is nyertek mindent. A világ az övéké.

Akkoriban erre vágytunk. Nem tudtuk, hogyan fogjuk elviselni, megpattan-e a szívünk a sok különleges élmény hatására, de vállaltuk volna a próbát. Mindig mondtuk, hogy bezeg Bécsben!, de nem értettük, ők hogyan bírják, hogy hol Böhm, hol Karajan, hol Bernstein vezényelt. Nálunk meg Lehel György, Kóródi András. Náluk váltják egymást a legnagyobb zongoristák, nálunk meg... ami azt illeti, nálunk is, csak kisebb változatossággal. Mert azt azért tudtuk, hogy Kocsis, Ránki, és néha erre jár Richter. Ennél jobb nem lehet. Ha jött valaki, mekkora tolongás volt a Zeneakadémia művészsobája előtt. Nyomtuk befelé a másikat, vártuk, mikor nyílik az ajtó, mikor mondják, hogy lehet jönni. Közben bámultuk egymás lemezeit, kinek mi van meg. Csak a Hungaroton-licenc, vagy eredeti, nyugati. Innét muzsikus nem szabadul, amíg kézjegyével el nem látja.

Ennek is vége van az új Zeneakadémiával. Nincs szabad átjárás hátra, a művészeket most már nem lehet agyonnyomni, sarokba szorítani, türelemjátékot játszani velük, kijössz vagy kimászol az ablakon?

Még minek is van vége? A hihetetlen hőségeknek, amikor május végén átizzadt ingben ültek az emberek levegő után kapkodva, amikor a jó nevű csellista, Anner Bylisma egy normális hangot nem tudott a bélhúros hangszeréből elővarázsolni, az izzadság csurgott a kezéről rá a fogólapra, elhangolódott az egész érzékeny kis instrumentum, néziük egymást, hogy ez most micsoda. Finom és nem hallható a légkondicionáló, egyenletes a hőmérséklet. Vége a tömegelésnek a teremben, a széksorok lazábban állnak, kevesebb a hely az egyes sorokban is, nem ülünk egymás ölben, nem érnek össze a karok. Nem engednek be a jegyszedők ismerős potyázókat, megszállott zeneőrülteket, akik nem engedhetik meg maguknak a legolcsóbb helyeket sem, cserébe ácsoroghatnak a legjobb pontokon, az erkély alatt. Nincs az az örület, ami Menuhin alatt volt, hogy rendőröket kellett kihívni, mert a felheccelt tömeg benyomta az ajtókat. Aztán odabent is felhecceltként viselkedett, egy ember a pódiumra érkező, egyébként rendkívül rezervált művész elé térdelt, homlokát a padlóhoz verte, pedig Menuhin még egy hangot sem játszott. De jó bolondok voltunk.

A Zeneakadémián jöttem rá, hogy klausztrófóbiás vagyok, beszorulva az oldalerkély

első sorába, kétségbeesetten szédelegve, míg odalent valaki zongorázott. Itt láttam a korlátba karcolva egy biztosítótű képét, és mellette a Beatrice feliratot, nyilván valami osztályt kivezényeltek Lukin tanár úr zenemagyarázó előadására; így tiltakoztak a szép zene ellen. Eltűnt ez az egész karamellszín, helyette elegáns, sötét lett a tónus, babérliget, műzsák társasága.

Erre vágytunk. Kitétték a büfépultot, több lett a hely a földszinti előtérben, nem kell állandósult bocsánatkérő mosolygással haladni a vécé vagy a ruhatár felé. Jelenleg jobb a ruhatár, csinos lányok álldogálnak a kabátok között, a toilette viszont valami elképesztően rusnya táblákat kapott. Az emeleti ruhatárt feltehetően még pótolják, a nyitáskor mindössze két páncélszekrény állt a helyén, remélhetőleg ezt még fejlesztik. Kicsit úgy érzi magát az ember, mint a régi szilveszteri tévéhumorban, ha jól emlékszem, Riadó a Pitypang Szállóban volt a címe. Az állami vezetők megérkeznek, hogy átvegyék a háttérre elkészült szállodát, de természetesen semmi nincs még kész, az erkélyt a köművesek tartják a vállukon, a liftet kézzel húzzák föl az elkészült egyetlen emeletre. De a szálloda elkészült, a prémiumot kiosztják.

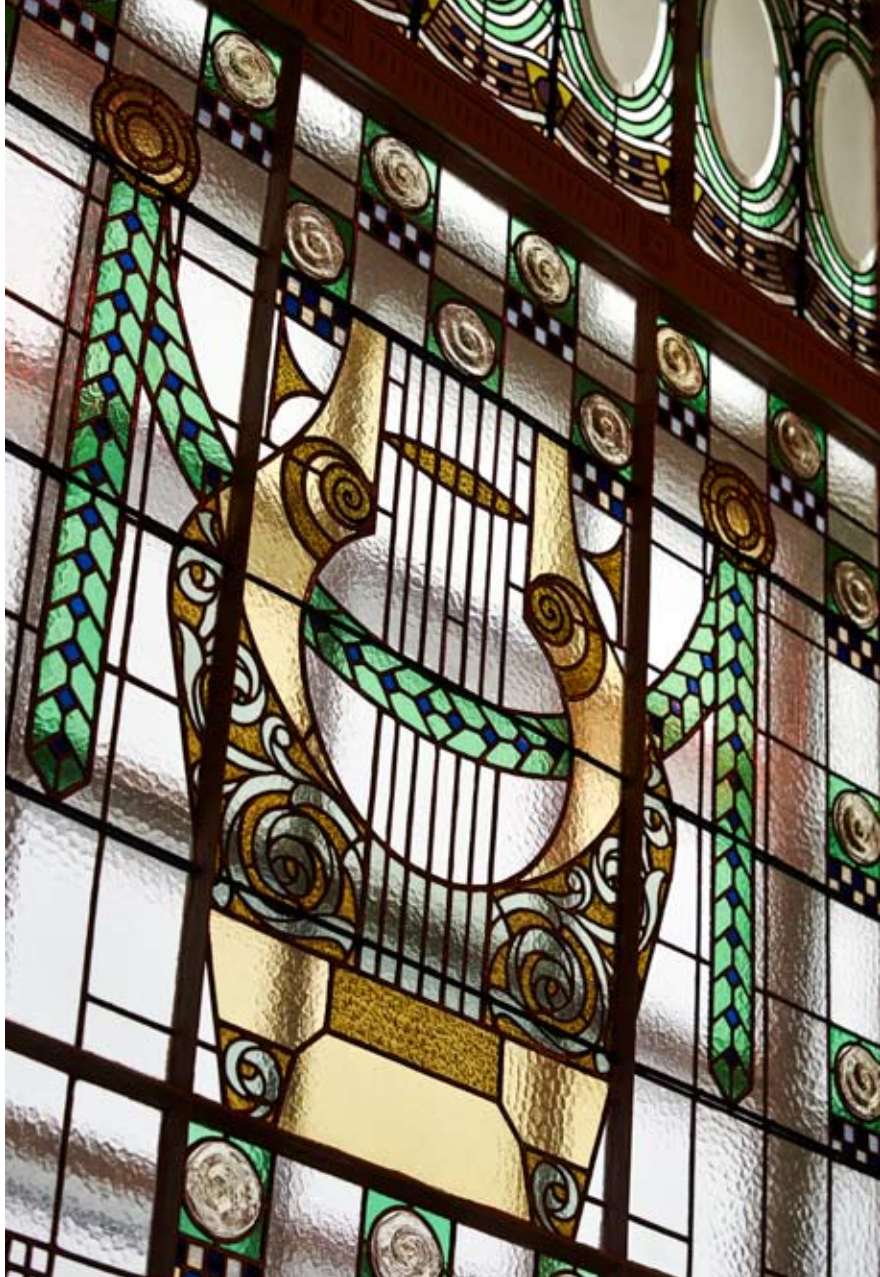
Fotó: Darabos György

A Zeneakadémia ugyan késett, a tervezett átadáshoz, Liszt Ferenc bicentenáriumaého képest két évet, de utána már tartották a hónapot, napot: itt október 22-én, az ünnep előestéjén miniszterelnöki beszédnek kellett elhangzania. Az ember nem tudja, hogy ez most öröm vagy bánat, ha nincs ideges állami vezetés, akkor februárig szerencsétlenkednek még? Ha rájuk reccsennek „odafentről”, akkor átvághatják a szalagokat, mi meg rájövünk, hogy ez az „odafent” kifejezés mégsem teljesen az enyészeté.

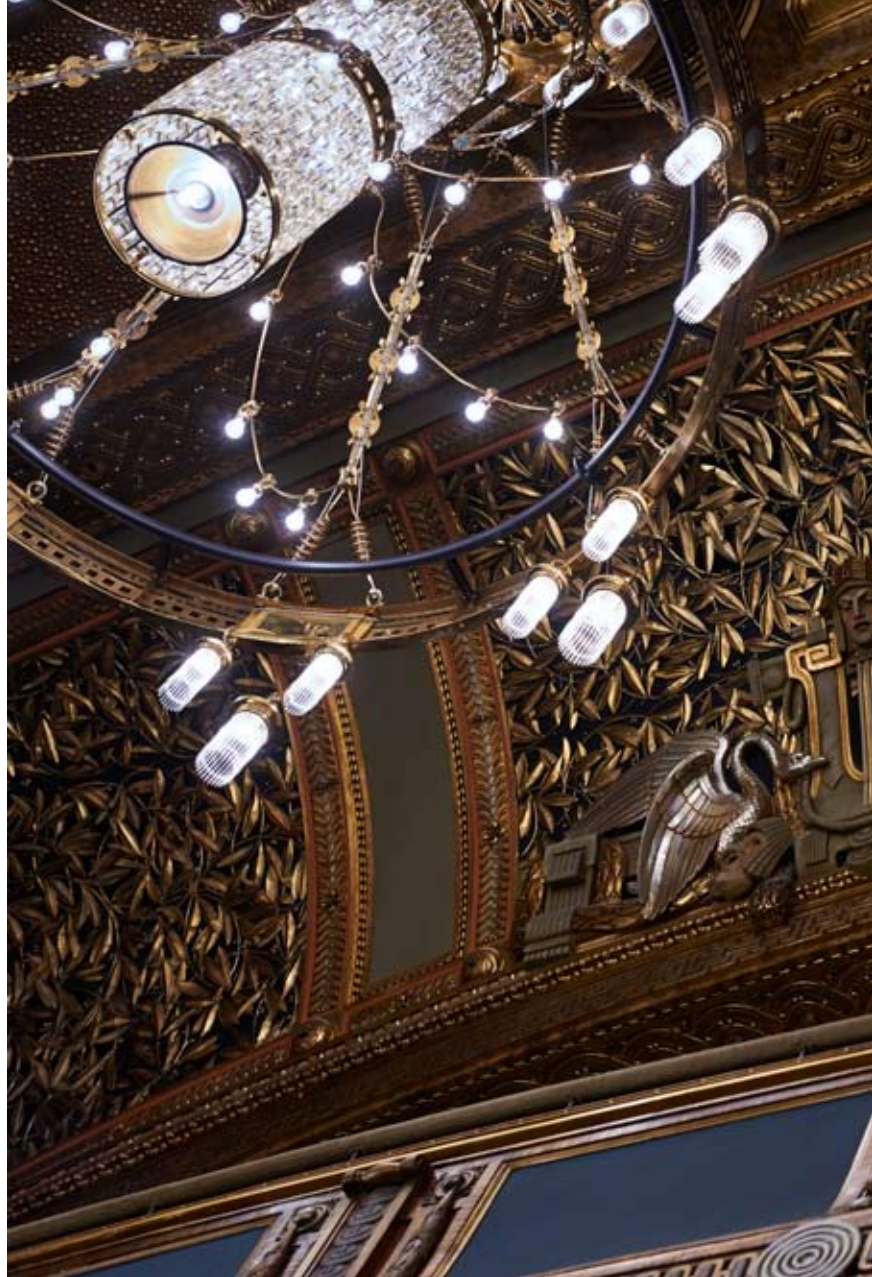
Eredeti állapotokról beszélnek, de pontosan persze senki nem tudja, hogy milyenek voltak az eredeti állapotok. Valószínűleg több volt a szék, és egészen biztosan nem volt a Nagyterem két oldalán az a két gyanús helyiség. Az egyik az Átrium nevet viseli, és remélhetőleg kitalálnak valami elfoglaltságot oda is, a másik a büfé. Világítóudvar helyett most mesterséges fényt kapnak a nagyterem ablakai, de legalább élnek, nem sötét üvegek előtti vaskos, poratkás szőnyeget néz, aki nem hallgat. Mindkét helyiség igyekszik semleges lenni, leválni a Zeneakadémiáról, mint ha csak fedett udvarok volnának, ahová illetéktelenek nem teszik be a lábukat, csak hogy funkciójuk van, (legalábbis az egyiknek), a szerénykedésnek ható stílusból így masszív jobbegyenes válik, nem éltek Arkádiában, kis barátok, ez a téglaburkolat a legkeményebb magyar valóság, 300 forint a percc.

Úgy kell annak, aki a szünetért megy hangversenyre. Mert mindösszesen szó sincs csalódásról, a Zeneakadémia azzá válik, amivé lennie kell: kamarateremmé. Mindig is gond volt egy szimfonikus zenekart beültetni a pódiumra, és mostantól nincs is rá szükség. Mahler maradhat a MűPában, itt meg átveszik az irányítást a kamarazenekarok, vonósnégyesek, régi zenei együttesek, zongorák. A hang csodálatosan tiszta, telt. Kicsit most agresszívabbnak tűnik, mint korábban volt, de lehet, hogy csak elszoktunk a méretektől és intenzitástól.

Ifjú legényke voltam, amikor Sebestyén Jánost hallottam csembalózni. Sárga fények között, két állólámpa világította meg a hangszeret. El voltam veszve a különös hangok és különös zenék között, és csak egy középkorú asszonyt figyeltem, aki lehunyta szemmel, nagy odaadással követte a darabokat. Én azt se tudtam, mikor van a darabnak és mikor a tételnek vége, és azon gondolkodtam, lesz-e egyszer majd ilyen figyelmes és értő közönség. Minden megváltozott állólámpa sem kell, mert vannak reflektorok a mennyezetre szerelve, Sebestyén János sem él, az ifjúból középkorú lett, a középkorból talán vén. De a lehetőség adott.

Fotó: Darabos György

„A POMPÁNAK SZINTÉTIKUSAI”

A régi/új Zeneakadémiáról

Szerző: _____
Vadas József

A KÉT ÉVIG TARTÓ FELÚJÍTÁST KÖVETŐEN OKTÓBER DEREKÁN ÚJRA NYITOTTA KAPUIT A ZENEAKADÉMIA. A KORB FLÓRIS ÉS GIERGL KÁLMÁN TERVEZTE ÉPÜLETET 1907-BEN AVATTÁK FEL, MOSTANI REKONSTRUKCIÓJÁRA A TERVPÁLYÁZAT NYERTESEKÉNT, A MAGYARI ÉVA, PAZÁR BÉLA, POTZNER FERENC ALKOTTA ÉPÍTÉSZTRIÁSZ ELKÉPZELÉSEI ALAPJÁN KERÜLT SOR. A MUNKA KIVÉTELES NAGYSÁGRENDJÉT MUTATJA, HOGY A BERUHÁZÁS MINTEGY 13 MILLIÁRD FORINTBÓL (DÖNTŐEN EURÓPAI UNIÓS FORRÁSKÉNT) VALÓSULT MEG.

A ránk maradt rajzokból és feldolgozásokból tudjuk: a Korb-Giergl páros kezdetben magyaros és szecessziós, kétfunkciós épületben gondolkodott, amely reprezentatív előadótermmel egyszerre adott volna ott-hont a színész- és a zenészképzőnek. Idővel a program ez utóbbira egyszerűsödött. Miután Wlassics Gyula kultuszminiszter úr kijelentette, hogy „a szecessziós stílust nem szeretem,” megváltozott a látvány is. Szerencsére

csak az épület külsejében. A döntően neobarokk homlokzat mögött az enteriőrök a tervezők eredeti szándékaihoz igazodnak. S nem csupán a formavilágban. Az építészek még a művészetnél is korszerűbb műszaki megoldásokat alkalmaztak. Zielinski Szilárd tervezte az erkélyek és a födém úttörő vasbetonszerkezetét, a szellőzésről a Magyar Vacuum Cleaner Gyár akkoriban szintén merész újdonságnak számító beépített köz-

ponti porszívó-rendszere gondoskodott. Mára az időközben nemzetközi rangra emelkedett intézmény forgalma – akár a rendszeres hangverseny-életet, akár az oktatás sokoldalú szükségleteit nézzük – jelentősen megnőtt. Ez indokolta korszerűsítését, amelynek fő elemeként a nagyterem boltozata és a tetőgerinc közé – az alapozás megerősítését követően és akusztikailag izoláltan – egy megközelítően 26 méter hosszú acélhidat

Fotó: Darabos György

Fotó: Darabos György

építettek be az új klímaberendezés számára. (A műszaki munkálatokat két mérnök, Lakatos Gergely és Csepeli László irányította.) A Magyar Éva vezette iroda elképzelése, miszerint a szemközti épületet is hasznosították volna egy földalatti összekötő folyosó létesítésével, nem valósult meg. Egyszerűbb és talán olcsóbb megoldás volt – számunkra vitathatatlanul látványosabb – a két belső udvar beépítése átriumnak és kávézónak. Az építészek koncepciója azonban, miszerint „A rekonstrukció célja, hogy az épület megújuló régi értékei a lehető legjobban szolgálják a magyar kultúrát,” maximálisan érvényesült.

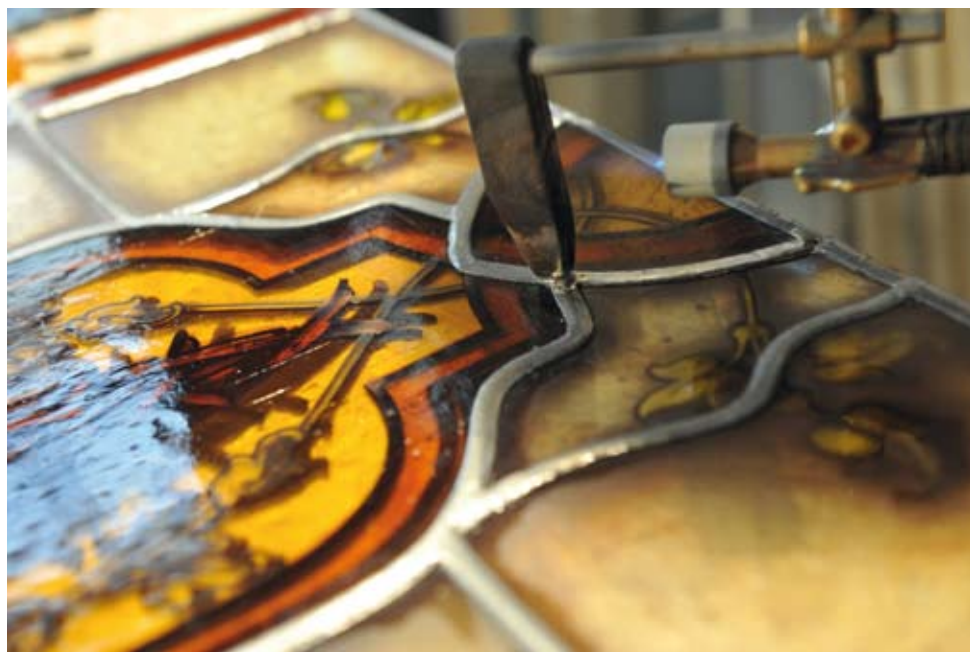
Az új terek decens modernizmusa fel sem tűnik a pazar múzeumi környezetben, amelynek vonzerejét csak növeli, hogy hasonlóan gazdag épületdekoráció annak idején nem sok született, java részük ráadásul az elmúlt évszázad során részben vagy teljesen elpusztult. „Fő célom az volt, hogy (...) a monumentalitás érdekében a térhatás és a dekoráció gazdagságát úgy osszam el, hogy a belépőben a hatások folyamatosan fokozódó sorát ébressze, amely a Nagyterembe lépéssel éri el tetőpontját” – foglalta össze grandiózus művészeti programjukat Giergl Kálmán. A nevezetes Giergl-Györgyi művészcsalád tagja – ha szubjektív módon is – egyfajta Gesamtkunstwerk-ről beszél, amely a talán legfontosabb jellegzetessége a századfordulós művészetnek. Ebben pedig – a Zeneakadémia épülete ugyancsak látványosan példázza – szétválaszthatatlanul egymásba fonódva burjánzanak a múlt kelléktárából készen kapott, olykor jelentésükből is kiforgatott historikus, illetve a természet vagy éppen a geometria tanulmányozásából merített szecessziós motívumok. A művészettörténész Raffay Endre, aki több tanulmányban is foglalkozott az épülettel, Apollón szentélyének tekinti az intézményt, amelynek megformálásában a tervezők éppen olyan természetességgel alkalmaztak óegyiptomi szfinxeket, görög najádokat és reneszánsz hermákat, mint bizáncias mozaikot, trecentós falképet, barokkos csorgókat, nem is szólva a Gróh István alkotta fríz népviseletes figuráiról vagy a mennyezet arabeszkjeiről. A belsőnek ezt a kavalkádját már a korabeli kritika is érzékelte; képviselőjében Gerő Ödön e szavakkal jellemezte a pompa szintézisét: „A dekoráció és ornamentika egész műtörténetének tanítási kábító kivonatban.”

A mostani rekonstrukció mindenekelőtt a kábító összkép visszaállítására törekedett – a hiányok pótlásával, a kopott aranyozások és falképek, valamint az eredeti kolorit (leginkább talán a katófalkszerű színpad mellvédjén és az erkélyek alatti falakon a zöld reflexek dacára is feketének ható panelek) újraélesztésével. Az enteriőr mai formájában nemcsak azt az alkotói szándékot érzékelteti, amelynek értelmében

Fotó: Darabos György

könnyen megkülönböztethető egymástól a földszint és az emelet – a szürkékkel hidegben tartott bejárati csarnok, másfelől a rózsaszínekkel melegre hangolt felső tér. Történelmi távlatunk birtokában egyértelművé válik az is, ami összeköti őket. Hogy tudniillik ez az épület – historikus köntösben – késő romantikus szimbolista alkotás. Miként, mutatis mutandis, a Gesamtkunstwerk fogalmát megalkotó Wagner operaciklusa. A művészet szolgálatában egyszermind az életre kiterjesztett művészetről is szól. Ezzel magyarázható a rengeteg hattyú, amely Apollón, a költészet és művészet istenének szent állata. Az erkélyek mellvédjétől a hermák fejdíszén át az orgona lírával kombinált központi díszéig sok helyen és funkcióban találkozunk vele. A főmű pedig – a piano nobilén kijelölt középponti helyével egyértelműen érzékeltetve – Körösfői Kriesch Aladár nagyszabású festménye, amely mind címével – Művészet kútja – mind az allegorikus áldozati jelenet nazarénus stílusával tisztelgés a művészet és az élet szent hatalma előtt. (A két dolog az ő felfogásában sem válik el egymástól.) A Zeneakadémia – nemcsak a homlokzat mutatja – még nem szecessziós alkotás: fogva tartja a múlt. Akármilyen fontosak – csupán egzotikumok a történelmi motívumok áradatában – az olyan art nouveau-s elemek, mint a Zsolnay-gyár majolikái. Továbbá Róth Miksa dekoratív üvegablakai, a rektori szoba előterének ébenfa berakásos egyszerű falbur-

Fotó: Schiller Kata

kolatai, a falak stilizált szürkésfehér indadíszei, amelyek a bécsi Secession-társaság határsáról tanúskodnak, csakhogy a Mackintosh vezette glasgow-i Négyek még tizenkilencedik századi mértani stílusának leleményei. S egyúttal túl is mutatnak a szecesszió. Mert aranyozással egységesített antikizáló elemek olyan tengerében úsznak, amelyeket az egyiptomániás és fényűző art deco közvetlen előzményeiként tartunk számon.

Építész vezető tervezők:

Magyari Éva, Pazár Béla, Potzner Ferenc

Belsőépítész vezető tervező:

Magyari Éva

Építész tervezők:

Bodnár Tibor, Garai Péter, Polyák György

Kivitelezés:

ZAK-Építő Kft. (az Arcadom Zrt., a Laki Zrt. és a Swietelsky Magyarország Kft. közös projektége)